

حقوق مسلمان

خطبه اول

الحمد لله منزل الكتاب و هدى وذكرى لأولي الألباب و الصلاة والسلام على نبينا محمد المفضل على البشر بجوامع الخطاب و وعلى آله المطهرين والأصحاب.
وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له و وأشهد أن محمداً عبده ورسوله شهادة تنجي صاحبها يوم الحساب.

﴿يَأْتِيهَا النَّاسُ آتِقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَجِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴿١﴾﴾ (النساء: ١)

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُونُوا إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٢﴾﴾ (آل عمران: ١٠٢)

﴿يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٧٠﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾﴾ (الأحزاب: ٧٠ - ٧١)

أما بعد:

مسلمانان! یکی از بزرگترین نعمتهای الهی و نعمت برادری در دین است. آن نعمتی که پروردگار درباره اش فرموده است:

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ ﴿١٠﴾﴾ (الحجرات: ١٠)

«به راستی مومنان و برادر یکدیگرند».

و الله متعال این برادری را پیوندی قرار داده است که بر عقیده و ایمان به ذات اقدسش استوار است. زیرا ایمان و نیروی جذاب و گیرایی است که اهل خود را به نزدیکی و محبت بیشتر نسبت به یکدیگر و می دارد. ممکن نیست قلب‌هایی که بر اساس ایمان به الله و دوستی او و رسولش جمع شده‌اند از هم و دور جدا شوند. این و همان الفتی است که الله جل جلاله در دل یاران پیامبر علیه الصلاة والسلام نهاد.

﴿وَأَلْفَ بَيْتٍ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَّا أَلْفَتْ بِئِكَ قُلُوبُهُمْ وَلَئِنَّ اللَّهَ أَلْفَ بَيْنَهُمْ إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٦٣﴾﴾ (الأنفال: ٦٣)

و میان دل‌هایشان انس و الفت برقرار کرد. اگر همه چیزهایی را که در زمین است و هزینه میکردی و نمیتوانستی میان دل‌هایشان الفت برقرار کنی؛ ولی الله میان آنان انس و الفت به وجود آورد. همانا او توانای شکست ناپذیر و حکیم است. [انفال / ٦٣]

این الفت در واقع یکی از ویژگیهای جامعه اسلامی است که رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم آن را اینچنین زیبا به تصویر کشیده است:

«مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي تَوَادُّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ مَثَلُ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهَرِ وَالْحُمَّى».

«مثال مومنان در مودت و محبت و عاطفه‌ی موجود در میانشان همانند یک پیکر است که اگر عضوی از اعضای آن به درد آید و سایر اعضای بدن با شب‌بیداری و تب همراهی اش می‌کنند.» [صحیح مسلم]

پروردگار متعال و رابطه‌ی ایمانی مسلمانان را قویتر و محکم‌تر از رابطه‌ی خونی و نسبی آنان قرار داده است؛ رابطه‌ی ایمانی و عقیدتی که از آن و احساسی مشترک و الفت و تعاون و برادری سرچشمه می‌گیرد؛ زیرا رابطه‌ی خونی و خویشاوندی ممکن است سست و سرد شود؛ ولی وحدت عقیدتی و نوعی پیوند همیشگی و همیشه‌تازه است. مسلمانان با گفتن شهادتین در نمان و آشکار خویش و با نماز و روزه و زکات و حجشان و این پیوند را به یاد می‌آورند. چنانکه در این روزهای مبارک و در گردهمایی فرخنده و بسیاری از برادران ایمانی را در بیت الله الحرام وزیر سایه‌ی خانه الله تعالی می‌بینیم.

مسلمانان و این رابطه‌ی برادری را در اطاعت از الله متعال و در پناه بردن به او و در هر چشم به هم زدن و در هر تپش قلب و در هر دم و بازدم به یاد می‌آورند...

برای حفظ این برادری و حفظ این وحدت و در کتاب الله به چنگ زدن به ریسمان الهی دستور داده شده است که این ریسمان بر اساس تفسیر «حبر امت» و «ترجمان القرآن» عبدالله ابن عباس رضی الله عنهما به معنای دین الله تعالی است و یا بر اساس تفسیر عبدالله بن مسعود رضی الله عنه «جماعت» می‌باشد و بر اساس سخن دیگر مفسران و ریسمان الهی همان قرآن است؛ زیرا اجتماع بر کتاب الله ضامن اساس وحدت است. از آنجا که اجتماع قلب‌ها بر باطل و ممکن و مقبول نیست و باید یکی بودن قلبها در راستای حق و حقیگری باشد. در این صورت جامعه اسلامی سالم خواهد ماند و هم برنامه‌ی مسلمانان روشن خواهد شد و خود مسلمانان نیز به آسایش و آرامش خواهند رسید و این مهم زمانی تحقق می‌یابد که وحدت مورد نظر و آحاد جامعه‌ی اسلامی را در برگیرد و هیچ کس و حتی یک نفر از آن جدا و مستثنی نگردد. الله متعال می‌فرماید:

﴿ وَأَعِصْمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴿۱۰۳﴾ (آل عمران: ۱۰۳)

«همگی به ریسمان الهی چنگ بزنید و پراکنده نشوید و نعمت الهی را بر خودتان به یاد آورید که با هم دشمن بودید و الله دل هایتان را نسبت به همدیگر مهربان کرد و به لطف الله با هم برادر شدید؛ در صورتی که پیشتر بر لب پرتگاهی از آتش بودید و الله شما را نجات داد. بدین سان الله آیاتش را برای شما بیان می‌کند تا هدایت شوید.» (آل عمران/ ۱۰۳)

ای بندگان الله! احساس این نعمت مبارک و چنین می‌طلبد که با تمام توان از حقوق این برادری پاسداری کنیم و به شدت بر حفظ آن از تمام عواملی که می‌تواند آن را ضعیف یا بی‌رنگ (جلوه دهد کوشا) باشیم. از اینرو از اینکه یک مسلمان و با وسیله‌ای آهنی به برادر خود اشاره کند و نهی شده است. در صحیح مسلم از ابوهریره رضی الله عنه چنین روایت شده است:

«لا یثنیرن أحدکم علی أخیه بسلاح و فإنه لا یدری لعل الشیطان یزنع فی یده و فیضعه فی حفرة من نار»

«هیچیک از شما به برادرش با سلاح اشاره نمی کند. زیرا چه می داند؛ شاید شیطان دستش را بلغزاند و در چاله ای از چاله های آتش بیفتد»

این حدیث با صیغه ی نفی آمده است و بدین معناست که مومن و این کار را نمی کند و چنین کاری از مومن سر نمی زند. و همانطور که اهل علم در مورد این حدیث گفته اند این و بلیغ ترین و رساترین نوع نهی است.

همچنین مسلمان از اینکه مسلمان دیگری را بترساند نهی شده است. امام احمد در مسند خویش و همچنین ابوداود در سنن با سند صحیح از ابی عبدالرحمن بن ابی لیلی روایت می کنند که فرمود: تعدادی از صحابه کرام با رسول الله اکرم صلی الله علیه و آله وسلم در مسیری میرفتند؛ پس یکی از آنان به خواب رفت. برخی از آنان طنابی را که همراه آن مرد بود و حرکت دادند و این باعث شد آن مرد [ناگهان بیدار شود] و بترسد. پس رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: «برای مسلمان جایز نیست که مسلمانی را بترساند».

کاملاً روشن است که در آموزه های دینی از جنگ و درگیری برادران ایمانی با یکدیگر نهی شده است؛ چرا که که درگیری با یکدیگر و خود و نشانه ی انکار این برادری و این نعمت است و چنین رویکردی و شیبه رویکرد غیرمسلمانان است که حرمتی برای جان یکدیگر قایل نیستند. رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم در خطبه ی عید قربان فرمود:

«فَإِنَّ دِمَاءَكُمْ وَأَمْوَالَكُمْ عَلَيْكُمْ حَرَامٌ وَ كَحُرْمَةِ يَوْمِكُمْ هَذَا وَ فِي شَهْرِكُمْ هَذَا وَ فِي بَلَدِكُمْ هَذَا

وَ إِلَى يَوْمِ تَلْقَوْنَ رَبَّكُمْ وَ أَلَا هَلْ بَلَّغْتُ؟ وَ قَالُوا: نَعَمْ وَ قَالَ: اللَّهُمَّ اشْهَدْ». صحیح بخاری

«خون ها و مال ها و ناموس های شما بر یکدیگر حرام است؛ همانند حرمت این روز در این ماه در این سرزمین تا آنکه به ملاقات پروردگارتان بروید. آگاه باشید! آیا ابلاغ کردم؟ ... گفتند بله! فرمودند بارالها! شاهد باش».

و در صحیح مسلم از ابوهریره رضی الله عنه روایت شده که رسول الله صلی الله علیه و آله وسلم فرمود: «خون و مال و ناموس هر مسلمانی بر سایر مسلمانان حرام است».

از آنجا که عوامل درگیری و اختلاف بسیار است و جلوگیری از آن بسی دشوار و مشکل و پروردگار متعال راهکاری برای پیشگیری از پیامدهای ناگوار تفرقه قرار داده و آنان را به فرمانبرداری از آموزه های قرآن کریم و سنت پیامبرش دستور داده است. زیرا این تنها راهی است که آنان را به اهدافشان می رساند و عدالت تحقق می یابد و قلب ها به آرامش می رسد. الله سبحانه و تعالی می فرماید

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ

تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٥٩﴾ (النساء: ٥٩)

ای مومنان! از الله اطاعت کنید و از پیامبر و صاحبان امور خویش فرمانبرداری نمایید و هرگاه در چیزی اختلاف کردید و آن را به الله و پیامبر بازگردانید؛ اگر به الله و رسالتش ایمان دارید. این بهتر

است و سرانجام بهتری دارد. (نساء: ۵۹)

حال اگر میان مومنان جنگ و درگیری رخ دهد و باز هم پروردگار متعال آنان را رها نمی کند که یکدیگر را از میان ببرند؛ بلکه در این مورد نیز آنها را راهنمایی کرده است که چه راهی بروند و چه روشی در پیش گیرند تا اینکه جنگ پایان یابد و آتش فتنه خاموش شود و صلح برپا گردد. پروردگار متعال می فرماید: {و اگر دو گروه از مسلمانان با یکدیگر جنگیدند بین آنان صلح و آشتی برقرار کنید؛ پس اگر یکی از آنان همچنان بر دیگری تجاوز کرد با تجاوزگر بجنگید تا آنکه به امر الله باز گردد. پس اگر بازگشت و میان آنان عادلانه اصلاح کنید و دادگری پیشه سازید که الله دادگران را دوست دارد} در این فرمان الهی و رحمت و خیرخواهی بی نهایتی نسبت به مومنان مشاهده می شود که پایانی ندارد.

ای بندگان الله! تقوای الهی پیشه سازید و این نعمت الهی را به یاد آورید که شما را پس از دشمنی و برادر یکدیگر گرداند. و تلاش کنید تا حقوق برادری دینی را پاس بدارید. و از رفتن به سوی فتنه برحذر باشید که پیامدی جز نابودی و خشم الهی ندارد.

﴿وَاطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَتَزَعَوْا نَفْسَهُمْ وَلَا تَهْبِطُوا رِجْلَكُمْ وَأَصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾ (۴۶)

(الأنفال: ۴۶)

«و از الله و پیامبرش اطاعت نمایید و با هم نزاع نکنید که سست میشوید و شکوهتان از میان میرود و شکیبایی ورزید. به راستی الله و با صابران است.»

الله جل جلاله و من و شما را از هدایت قرآن کریم و سنت مطهر پیامبرش صلی الله علیه و آله و سلم بهره مند بفرماید. أقول قولی هذا و أستغفر الله لي ولكم و فاستغفروه إنه هو الغفور الرحيم.

خطبه‌ی دوم

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَوَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ وَمَنْ دَعَا بِدَعْوَتِهِ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ.

أما بعد:

ستایش از آن الله است و او را ستایش می کنم و از او درخواست آمرزش و کمک می نمایم و از بدی‌های نفس خویش و از کارهای ناشایستم به او پناه می برم. هر که الله هدایتش کند و گمراه‌گری نخواهد داشت و هر که الله گمراهش نماید و هدایتگری نخواهد یافت و گواهی می‌دهم که معبود برحق‌ی جز الله نیست؛ یکتاست و شریکی ندارد و گواهی می‌دهم که محمد بنده و پیامبر اوست. پروردگارا! بر بنده و پیامبرت محمد و بر خاندان و یارانش درود و سلام بفرست.

الله متعال می فرماید: ﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِّن قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِّن نِّسَاءٍ عَسَىٰ أَن يَكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِاللِّقَابِ بئس الأسم الفسوق بعد الإيمن ومن لم يتب فأولئك هم الظالمون﴾ (۱۱) ﴿يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِتْمٌ وَلَا يَجْسَسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ﴾ (۱۲)

(الحجرات: ۱۱ - ۱۲)

«ای کسانی که ایمان آورده اید! نباید گروهی از مردان شما گروه دیگری را استهزاء کنند و شاید آنان بهتر از اینان باشند و نباید زنانی و زنان دیگری را استهزاء کنند و زیرا چه بسا از اینان خوبتر باشند و همدیگر را طعنه زنید و مورد عیبجویی قرار ندهید و یکدیگر را با القاب زشت و ناپسند مخوانید. برای مسلمان چه بد است و بعد از ایمان آوردن و سخنان ناگوار و گناه آلود بر زبان راندن! کسانی که دست بر ندارند و توبه نکنند و ایشان ستمگرند. ای کسانی که ایمان آورده اید! از بسیاری گمانها پرهیزید و که برخی از گمانها گناه است و وجاسوسی و پرده دری نکنید و یکی از دیگری غیبت ننماید؛ آیا هیچ یک از شما دوست دارد که گوشت برادر مرده خود را بخورد؟ به یقین همه شما از مرده خواری بدتان می آید از الله پروا کنید و بیگمان الله بس توبه پذیر و مهربان است».

ای بندگان الله! الله متعال می فرماید: {همدیگر را مسخره نکنید و با نام بد یاد ننمایید و گمان بد نکنید و جاسوسی و غیبت یکدیگر را ننمایید} آری! الله بدان سبب این اعمال زشت را برای ما ناپسند دانسته است که و نخستین زمینه ی پیدایش سستی و ضعف و نابودی هستند. وانسان و امت ضعیف در دنیا و آخرت ارزشی نخواهد داشت.

همچنین پروردگار متعال و ما را از وارد شدن به راه اختلاف کنندگان و آنان که راه تفرقه را در پیش گرفتند و باز داشته و فرموده است:

﴿وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٥﴾﴾

(آل عمران: ۱۰۵)

«و مانند کسانی نباشید که پراکنده شدند و پس از آنکه برایشان نشانه های آشکاری آمد و اختلاف ورزیدند. عذاب بزرگی در انتظار چنین کسانی است».

حال اگر راه تفرقه را در پیش بگیریم و بدین سان امت را از رسیدن به اهدافش باز داریم و فرقه فرقه و دسته دسته شویم و نخستین پیامد ناگوارش و بیزاری و جدایی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم از ما خواهد بود. زیرا امتی که او به سوی تشکیل آن فراخواند و آن را برای بردوش گرفتن دعوتش می خواست و امتی است که تفرقه را نمی شناسد. آن امت و امتی یکپارچه است که پروردگارش یکی است؛ کتابش یکی است و افرادش در یک صف قرار دارند. همانگونه که الله می فرماید:

﴿إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿١٥٩﴾﴾

(الأنعام: ۱۵۹)

بیگمان با کسانی که در دینشان تفرقه ورزیدند و دسته دسته شدند و هیچ پیوندی نداری. کار آنان با پروردگار است و آنگاه آنان را از کردارشان آگاه میکند. [انعام/۱۵۹]

پس ای بندگان الله! تقوای الهی پیشه سازید و برای از میان بردن شکافها و اختلافات و عوامل تفرقه و نیز برای ایجاد وحدت و یکپارچگی از هیچ تلاشی دریغ نورزید.

عباد الله! صلوا وسلموا علی من أمرتم بالصلاة والسلام علیه فی قوله سبحانه: ﴿إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٥٦﴾﴾ (الأحزاب: ۵۶)

واللهم صلِّ وسلِّم على عبدك ورسولك محمد وعلى آله وأصحابه أجمعين و والتابعين لهم بإحسان إلى يوم الدين.
اللهم ارضَ عن الصحابة الأخيار و آل البيت الأبرار و اللهم إنا نشهدك حب نبيك و أهل بيت نبيك و أصحاب نبيك و ومن سار على نهج نبيك صلى الله عليه وآله وسلم.
اللهم وفقنا لما حَب وترضى و اللهم انصر الإسلام والمسلمين و ودمر أعداءك أعداء الدين.
اللهم اغفر لنا ولآبائنا وأمهاتنا وجميع المسلمين الأحياء منهم والميتين و برحمتك يا أرحم الراحمين و اللهم آتِ نفوسنا تقوها وزكها أنت خير من زكاها و أنت وليها ومولاها و ربنا آتنا في الدنيا حسنة وفي الآخرة حسنة وقنا عذاب النار.
عباد الله! إن الله يأمر بالعدل والإحسان وإيتاء ذي القربى و وينهى عن الفحشاء والمنكر والبغى و يعظكم لعلكم تذكرون.